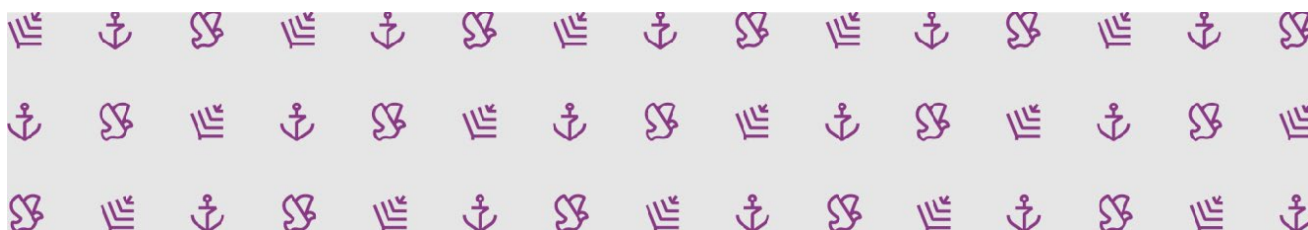

Lätt språk i kyrkan

Åtgärdsprogram för lätt språk inom
Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Kyrkostyrelsen

Åtgärdsprogram för lätt språk inom kyrkan

Innehåll

1. Inledning	2
2. Vad är lätt språk?.....	2
2.1 Talat lätt språk	3
2.2 Lätt språk på webben	3
2.3 Kriskommunikation på lätt språk	4
3. Lätt språk inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland	4
4. Åtgärdsprogram för lätt språk inom kyrkan	5
5. Mål och åtgärder i åtgärdsprogrammet för lätt språk inom kyrkan	5
5.1 Mål 1: Lätt språk etableras och integreras på alla nivåer i kyrkans verksamhet.	6
5.2 Mål 2: Användningen av lätt språk i kommunikationen ökas.	7
5.3 Mål 3: Material på lätt språk produceras för varierande behov.	7
5.4 Mål 4: Resurserna för främjande av lätt språk ökas.	7

1. Inledning

I Finland behöver cirka 650 000–750 000 människor lätt språk. Utöver dem drar många fler nytta av lätt språk. Därför är det nödvändigt att också Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland uppmärksammar detta i sin verksamhet. Användningen av lätt språk gör det lättare för människor att mötas jämlikt. Samtidigt främjar lätt språk jämlikt deltagande i församlingens verksamhet. Ett alltför svårt språk kan bli ett hinder till exempel för att leva ut innehållet i en gudstjänst. I grund och botten handlar lätt språk alltså om mänskliga rättigheter.

Kännedomen om betydelsen av lätt språk har ökat i samhället. Selkokeskus, den riksomfattande expertorganisationen för lätt finska, utarbetade 2019 ett åtgärdsprogram för att främja användningen av lätt språk. Liknande material på svenska finns på LL centers hemsida.

[Handlingsprogram för lätt språk 2024–2026](#)

2. Vad är lätt språk?

Lätt svenska och lätt finska är anpassat för människor som har svårt att förstå allmänspråk. Allmänspråk är det sedvanliga språk som används i till exempel tidningar, tv-nyheter och läroböcker. Lätt språk började utvecklas på 1980-talet inom funktionshinderrörelsen.

Språkets uppbyggnad, ordförråd och innehåll är enkla. Orden är korta, allmänt kända och konkreta. I lätt språk undviks svåra ord och begrepp. Om man måste använda ett svårt begrepp, förklarar man orden. Metaforer används sällan. Meningarna är korta, bisatserna är få och satsmotsvarigheter används knappast alls. Innehållet går logiskt framåt. Förhållandena mellan saker och ting är tydliga. Lättlästa texter skrivs direkt på lätt språk eller är omarbetningar av allmänspråkliga texter.

Ordförrådet ska bedömas med hänsyn till de specialgrupper som drar nytta av lätt språk. Man ska till exempel beakta att familjerelaterade ord kan väcka negativa associationer för människor som levt största delen av sitt liv på anstalter. Uttryck som handlar om sinnen kan vara svåra att förstå för människor som har brister i sinnesfunktionerna. Ord som relaterar till finsk kultur kan vara svåra att förstå för dem som har finska eller svenska som andraspråk.

Behovet av lätt språk kan vara medfött eller orsakat av en sjukdom, funktionsnedsättning eller åldrande. Även en flytt till ett område där det talas ett främmande språk kan orsaka behov av lätt språk. Unga människors försämrade språkliga förmågor ökar behovet av lätt språk i Finland.

[Anvisningar för att skriva lätt finska](#)

[Riktlinjer för lätt språk - LL-Center – med och för lätt svenska i Finland](#)

2.1 Talat lätt språk

Talat lätt språk stöder förloppet av ett samtal eller en diskussion som involverar personer som behöver lätt språk. Språket blir tydligare genom ordval och meningsbyggnad, men också till exempel genom kroppsspråk, visualitet och talhastighet. Ansvaret för att samtalet eller diskussionen lyckas och förstås av alla ligger hos båda parterna. Den mer kunniga språkanvändaren ska dock bära ett större ansvar för att anpassa sitt tal och sitt budskap till den andra partens behov.

Lätt språk hjälper parterna bygga upp ett samförstånd och lösa problem med förståelsen. Det uppmuntrar dem att delta i växelverkan, inspirerar dem till att ta initiativ och ökar deras upplevelse av en positiv och givande växelverkan trots språkliga svårigheter.

[Anvisningar för talad lätt finska](#)

2.2 Lätt språk på webben

För en lättläst webbttext gäller samma principer som för andra texter på lätt språk och layouten av lättspråkliga publikationer. Det väsentliga för lättspråkliga webbsidor är att det allmänna intrycket ska vara tydligt. Webbplatsen ska bara innehålla sådant som har betydelse för helheten och det kommunikativa syftet.

Det är viktigt att menystrukturerna är enkla och tydliga och att texterna i menyerna är lätta att förstå och läsa.

Med omfattande webbsidor på lätt språk är det också viktigt att se till att helheten är tydlig och att sökfunktionen, blanketterna och felmeddelandena är lättillgängliga.

[Anvisningar för lätt finska på webben](#)

[Material om lättläst på LL-Center](#)

2.3 Kriskommunikation på lätt språk

Behovet av kommunikation på lätt språk framhävs i krissituationer där man snabbt

behöver pålitlig, aktuell och begriplig information. Till exempel under coronapandemin ökade antalet besökare i lättspråkliga webbtjänster betydligt.

I kommunikationsplanerna för kriskommunikation bör man alltid också bedöma behovet av lättspråklig kommunikation. Selkokeskus, som är en del av den finska intresseorganisationen för personer med intellektuell funktionsnedsättning Kehitysvammaliitto, anser att information på lätt språk alltid behövs när ärendet gäller alla finländare. I krissituationer gynnas människor allmänt taget av tydlig kommunikation.

3. Lätt språk inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland började lätt språk användas på 1990-talet med personer med intellektuell funktionsnedsättning. Redan tidigare, på 1980-talet, utarbetades material på lätt språk för religionsundervisningen. Med tiden utvidgades användningen av lätt språk inom kyrkan från omsorgsarbetet även till arbetet bland äldre, minnessjuka och invandrare. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland belönades av Selkokeskus med priset Vuoden selväsänainen (Årets klargörare) 2017.

År 2001 lanserades evangelisk-lutherska kyrkans lättlästa webbsidor. De lades först ut på Kehitysvammaliittos webbplats Papunet. De lättlästa webbsidorna flyttades från Papunet till evl.fi-plattformen 2007. Kyrkan har gett ut lättläst material:

- Elämässä mukana (2006)
- Pertti Rajala: Hyvät sanat (2012)
- Usko ja elämä – Kristinuskon pääkohdat selkokielellä (2013)
- Tro och liv – Det viktigaste i den kristna tron på lättläst svenska (2013).

Evangelisk-lutherska kyrkans tillgänglighetsprogram Kom från 2012 publicerades också i en lättläst version. År 2015 utarbetades anpassningar av mässor och kyrkliga förrättningar till lätt finska och svenska. Dagens böner publicerades på lätt språk 2021. Biskopsmötet underströk i sitt utlåtande bönerns betydelse som inspirationsmaterial för gudstjänstlivet.

Kyrkans handlingsprogram 2019–2024 för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning från 2019, *Aktivt delaktig*, lyfter fram behovet av lätt språk och uppmuntrar till användning av lätt språk inom kyrkan. Handlingsprogrammet har också getts ut på lätt finska.

Även lokala församlingar har lanserat webbsidor på lätt språk. Ett exempel är [Åbo och S:t Karins kyrkliga samfällighets sidor på lätt finska](#). När coronapandemin bröt ut 2020 började kyrkans omsorgsarbetare publicera material på lätt finska på Youtubekanalerna [Kirkon Selko YouTube](#). Till följd av coronapandemin inledde kyrkan också våren 2020 kriskommunikation på lätt språk.

4. Åtgärdsprogram för lätt språk inom kyrkan

Syftet med åtgärdsprogrammet för lätt språk inom kyrkan är att tillhandahålla information och att främja och utveckla det lätta språkets ställning inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Lätt språk ger möjlighet till jämlik delaktighet och verksamhet. I det religiösa språket används ofta metaforer och begrepp som många har svårt att förstå.

Lätt språk behövs för att det svåra språket inte ska utestänga någon från gemenskapen. Målet är att integrera lätt språk i församlingens vardag. För att det ska lyckas måste man producera material på lätt språk.

Åtgärdsprogrammet för lätt språk inom kyrkan har utarbetats av experterna Katri Suhonen, Irene Nummela, Petra Honkaranta-Siivari och omsorgsprästerna Tero Kajander, Pertti Arola och Claus Terlinden. Kyrkans delegation för tillgänglighet och funktionsvariationer handhar styrningen av åtgärdsprogrammet under perioden 2022–2024. Programmet inkluderar åtgärder som hänför sig till exempelvis det lätta språkets ställning i kyrkan, kommunikation på lätt språk samt lättspråkligt material och gudstjänstmaterial.

5. Mål och åtgärder i åtgärdsprogrammet för lätt språk inom kyrkan

Den lutherska kyrkan har en lång historia när det gäller att anpassa språket till en form som människor förstår. Martin Luther ansåg det mycket viktigt att folket skulle kunna läsa Bibeln på sitt eget språk. Främjandet av lätt språk stiger således ur den evangelisk-lutherska kyrkans självförståelse och teologi, eftersom allt fler människor behöver lätt språk för att förstå Bibeln.

Kommunikation är ett sätt att stärka jämlikheten. När kommunikationen är begriplig för alla ger det möjlighet till delaktighet, aktörskap och likvärdigt församlingsmedlemskap. Lätt språk ökar tjänsternas tillgänglighet. En tjänst som är lätt att använda och förstå är ofta tillgänglig också i övrigt. Syftet med lagen om tillhandahållande av digitala tjänster, som trädde i kraft 2019, är att förbättra vars och ens möjligheter att använda digitala tjänster på lika villkor.

Yrkespersoner från många olika områden möter i sitt arbete människor som behöver lätt språk.

Särskilt inom diakonin, det pedagogiska området och kommunikationen arbetar personer som måste känna till lätt språk och lättspråkligt material. Därmed behöver grunderna i lätt språk behandlas redan i de studier som siktar mot sådant arbete. Alla kyrkans medarbetare och frivilliga behöver kunna hantera kontaktsituationer som kräver lätt språk. Lätt språk är inte endast en fråga för dem som arbetar inom specialarbetsformer. I arbetsvardagen finns det inte alltid tid att göra omarbetningar till lätt språk. Därför är det viktigt att material på lätt språk produceras för hela kyrkan.

Bilaga: [selkokielen pikaohjeet julisteet vari.pdf \(selkokeskus.fi\)](#)

De fyra huvudmålen för åtgärdsprogrammet för lätt språk är:

1. Lätt språk etableras och integreras på alla nivåer i kyrkans verksamhet.
2. Användningen av lätt språk i kommunikationen ökas. Lätt språk beaktas i kommunikationsplanerna.
3. Material på lätt språk produceras för varierande behov.
4. Resurserna för främjande av lätt språk ökas.

5.1 Mål 1: Lätt språk etableras och integreras på alla nivåer i kyrkans verksamhet

Åtgärder inom kyrkan:

Kyrkostyrelsen producerar material och ordnar riksomfattande utbildning. Stiften ombes ta ansvar för lätt språk i sin kommunikation. Församlingarna ser genom sin kommunikation och tillräckliga personalresurser till att användarna av lätt språk kan delta till fullo i kyrkans verksamhet. Kyrkans tillgänglighetsansvariga samordnar och stöder församlingarnas kommunikation på lätt språk. Målet är att kyrkans medarbetare och frivilliga har beredskap att använda lätt språk och vet var de kan få extra stöd för kontaktsituationer på lätt språk.

En smidig användning av lätt språk kräver studier och övning. Därför behövs både grundläggande utbildning i lätt språk och möjligheter till fortbildning. Församlingarna ska erbjuda sina medarbetare och frivilliga utbildning i lätt språk och tydlig kommunikation, så att lätt språk kan integreras permanent i all församlingskommunikation. Det behövs stöd för att det ska bli möjligt att planmässigt ta i bruk lätt språk och rikta de tillgängliga resurserna rätt.

Kyrkostyrelsen ordnar riksomfattande utbildning över nätet. Inom stiften tillhandahåller omsorgsprästerna utbildning i lätt språk, stöder kommunikationen på lätt språk på det lokala planet, samordnar utbildningen i lätt språk samt producerar material på lätt språk tillsammans med Kyrkostyrelsen. På det regionala planet är de omsorgspräster och diakoniarbetare som jobbar med personer med intellektuell funktionsnedsättning också experter på lätt språk.

5.2 Mål 2: Användningen av lätt språk i kommunikationen ökas

Åtgärder inom kyrkan:

Lätt språk beaktas i alla kommunikationsplaner. Webbsidorna på lätt språk görs mångsidigare och utvecklas så att de tjänar målgruppen ännu bättre. Behovet av och kunskapen om lätt språk utreds. Det ordnas utbildningar som ger möjlighet att öva kommunikation på lätt språk.

5.3 Mål 3: Material på lätt språk produceras för varierande behov

Åtgärder inom kyrkan:

Material produceras för olika situationer och arbetsformer. Lättspråkligt material utarbetas för gudstjänster och andakter. Det lättspråkliga materialets betydelse som inspirationsmaterial för gudstjänster och andaktsliv etableras och erkänns som ett led i stärkandet av jämlikheten. Materialet på lätt språk används på så bred basis som möjligt i församlingarna. Kyrkostyrelsen samordnar produktionen av materialet och tillsätter arbetsgrupper för det vid behov.

5.4 Mål 4: Resurserna för främjande av lätt språk ökas

Åtgärder inom kyrkan:

Antalet personer som behärskar lätt språk utökas bland medarbetarna, de frivilliga och de förtroendevalda. En plan för utbildning i lätt språk upprättas. Alla församlingsmedarbetare genomgår Kyrkostyrelsens kostnadsfria webbutbildning i grunderna i lätt språk. För självstudier i lätt språk ordnas webbkurser, även för de frivilliga.

Hur programmet för lätt språk framskrider utvärderas regelbundet / årligen.

Årsvisa prioriteringar i åtgärdsprogrammet

2023

- Formulären för mässa på lätt språk och predikogudstjänst uppdateras
- Förbön och nattvardsbön på lätt språk
- Mässa på lätt språk med stödtecken
- Materialbank på lätt språk för gudstjänst
- Utbildningar i lätt språk

2024

- Böner och andakter på lätt språk om varierande ämnen till exempel för fängelseprästerna
- Beskrivningar på lätt språk av varje kyrklig högtid
- Material produceras för behandling av religiösa och existentiella frågor
- Utbildningar i lätt språk